

ע ב ר י ת לבתי ספר ערביים

ספרות ב'

יחידת לימוד אחת
רק כהשלמה ל-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון	—	טקסטים מן המקורות	—	20 נקודות
פרק שני	—	פרוזה: סיפורת או רומאן	—	40 נקודות
פרק שלישי	—	שירה	—	<u>40 נקודות</u>
	—	סה"כ	—	100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; רשום את מספרה בלבד.
(2) שים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

הערה: בקטעים מהתנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כתייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — טקסטים מן המקורות (20 נקודות)

שים לב! בפרק זה שני תחומים:

I — תנ"ך (בראשית א ורות)

א

II — ספר משלי ומסכת אבות

בחר בתחום אחד שלמדת, וענה על השאלות בתחום זה על פי ההוראות.

I. תנ"ך: בראשית א ורות

אם בחרת בבראשית, ענה על שתי השאלות 1-2.

בראשית

ענה על שתי השאלות 1-2 (לכל שאלה — 10 נקודות).

1. קרא בראשית, פרק מ"ה, פסוקים ז'-י"ג שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם.

בראשית, פרק מ"ה, פסוקים ז'-י"ג

וַיִּשְׁלַחֵנִי אֱלֹהִים לְפָנֶיכֶם לְשׁוֹם לָכֶם
שְׂאֵרֵית בָּאָרֶץ וְלִהְיוֹת לָכֶם לְפָלִיטָה גְדֹלָה: וְעַתָּה לֹא־אַתֶּם
שֹׁלְחֵתֶם אֹתִי הֲנֵה כִּי הָאֱלֹהִים וַיְשִׁימֵנִי לְאָב לַפְּרֹעָה וּלְאֶדֹן
לְכָל־בֵּיתוֹ וּמִשָּׁל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם: מִהֲרֹו וְעָלוּ אֶל־אָבִי
וְאִמְרָתֶם אֵלָיו כֹּה אָמַר בְּנֵךְ יוֹסֵף שְׁמֵנִי אֱלֹהִים לְאֶדֹן לְכָל־
מִצְרַיִם רְדֵה אֵלַי אֶל־תַּעֲמֹד: וַיֵּשְׁבֶת בָּאֶרֶץ גֶּשֶׁן וְהָיִיתָ קְרוֹב
אֵלַי אֶתָּה וּבְנֵיךְ וּבְנֵי בְנֵיךְ וּצְאֹנְךָ וּבְקָרְךָ וְכָל־אֲשֶׁר־לְךָ:
וְכִלְכַּלְתִּי אֹתְךָ שֵׁם כִּי־עוֹד חֲמִשׁ שָׁנִים רָעָב פָּךְ־תִּגְדֹּשׁ אֶתָּה
וּבֵיתְךָ וְכָל־אֲשֶׁר־לְךָ: וְהִנֵּה עֵינֶיכֶם רְאוּת וְעֵינִי אַחִי בְּנִימִין
כִּי־פִי הַמְדַבֵּר אֵלֵיכֶם: וְהַגִּדְתֶּם לְאָבִי אֶת־כָּל־כְּבוֹדִי בְּמִצְרַיִם
וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר רָאִיתֶם וּמַהֲרַתֶּם וְהוֹדַתֶּם אֶת־אָבִי הֲנֵה:

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

א. העתק מן הפסוקים שני משפטים שבהם יוסף חוזר ומדגיש את המעמד הרם שהגיע אליו בזכות ה'. (5 נקודות)

ב. קרא פסוקים י"ב-י"ג.

(1) פֶּרֶשׁ בלשונך את פסוק י"ב.

(2) מדוע יוסף מבקש מאחיו שיספרו לאביו את כל מה שראו עיניהם? (5 נקודות)

2. לפניך **בראשית**, פרק מ"ה, פסוקים כ"ה-כ"ח. קרא אותם, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם.

בראשית, פרק מ"ה, פסוקים כ"ה-כ"ח

כה וַיַּעֲלֵנוּ מִמִּצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן אֶל-יַעֲקֹב אֲבִיהֶם:
 כו וַיִּגְדּוּ לוֹ לֵאמֹר עֹד יוֹסֵף חַי וְכִי־הוּא מִשָּׁל כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם
 כז וַיַּפֵּג לִבּוֹ כִּי לֹא־הָאֵמִין לָהֶם: וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו אֶת כָּל־דְּבָרֵי
 יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִים וַיֵּדָא אֶת־הַעֲגֻלֹת אֲשֶׁר־שָׁלַח יוֹסֵף
 כח לִשְׂאֵת אֹתוֹ וְתַחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם: וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל רַב עֹד־
 יוֹסֵף בְּנֵי חַי אֵלֶיךָ וְאֶרְאֶנּוּ בְּטָרִם אֲמוֹת:

א. על פי פסוקים כ"ה-כ"ח, הסבר את שתי התגובות של יעקב על הבשורה שבישרו לו בניו. בסס את תשובתך. (5 נקודות)

ב. קרא את פסוק כ"ח.

הסבר את המשמעות של המילה **רב** בהקשרה בפסוק כ"ח. (5 נקודות)

אם בחרת ברות, ענה על שתי השאלות 4-3.

רות

ענה על שתי השאלות 4-3 (לכל שאלה — 10 נקודות).

לפניך שני קטעים II-I ממגילת רות. קרא אותם, וענה על השאלות שאחריהם.

קטע I: **רות**, פרק ב', פסוקים ו'-י"ז

וַיֵּעַן הַנָּעַר הַנֹּצֵב עַל-
הַקּוֹצְרִים וַיֹּאמֶר נַעֲרָה מוֹאֲבִיָּה הִיא הַשֹּׁבָה עִם-נָעָמִי מִשְׂדֵּי
מוֹאָב: וַתֹּאמֶר אֶלְקָטָה נָא וְאִסְפֹּתִי בַעֲמֹדִים אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים
וּתְבוֹא וּתַעֲמֹד מֵאֵן הַבֶּקֶר וְעַד-עֶתָּה זֶה שְׁבֹתָהּ הַפִּיִּת
מֵעַט: וַיֹּאמְרוּ בָּעִז אֶל-רוּת הֲלֹא שָׁמַעַתְּ בְּתִי אֶל-תִּלְלוֹ
לִלְקֹט בַּשָּׂדֶה אַחֵר וְגַם לֹא תַעֲבֹדִי מֵזֶה וְכֹה תִדְבָּקִין עִם-
נַעֲרָתִי: עֵינֶיךָ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר-יִקְצְרוּן וְהִלַּכְתְּ אַחֲרֵיהֶן הֲלוֹא
צִוִּיתִי אֶת-הַנָּעָרִים לְבִלְתִּי נָגֹעַךְ וְצִמַּת וְהִלַּכְתְּ אֶל-הַכֵּלִים
וְשִׁתִּית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאֲבוּן הַנָּעָרִים: וַתִּפֹּל עַל-פָּנֶיהָ וּתִשְׁתַּחוּ
אֶרְצָה וַתֹּאמֶר אֵלָיו מִדּוּעַ מִצָּאִתִּי חַן בְּעֵינֶיךָ לְהִכִּירֵנִי וְאֲנֹכִי
נִכְרִיָּה: וַיַּעַן בָּעִז וַיֹּאמֶר לָהּ הִגֵּד הִגֵּד לִי כָל אֲשֶׁר-עָשִׂית
אֶת-חֲמוּתְךָ אַחֲרֵי מוֹת אִישֶׁךָ וּתְעוּבֹתֶיךָ אֲבִיךָ וְאִמְךָ וְאֶרֶץ
מוֹלֶדְתְּךָ וּתְלַכִּי אֶל-עַם אֲשֶׁר לֹא-יָדַעְתָּ תְּמוּל שְׁלֹשׁוֹם: יִשְׁלַם
ה' פַּעֲלְךָ וְתִהְיֶי מִשְׁפָּרְתְּךָ שְׁלָמָה מֵעַם ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֲשֶׁר-בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת-כְּנָפָיו: וַתֹּאמֶר אֲמָצִא-חֵן בְּעֵינֶיךָ
אֲדֹנָי כִּי נִחַמְתִּנִּי וְכִי דִבַּרְתָּ עַל-לֵב שְׁפָחֶתְךָ וְאֲנֹכִי לֹא אֶהְיֶה
כְּאִחַת שְׁפָחֶתְךָ: וַיֹּאמֶר לָהּ בָּעִז לֵעֵת הָאֵכֶל גְּשִׁי הִלֵּם וְאָכַלְתְּ
מִן-הַלֶּחֶם וּטְבַלְתְּ פְּתֶךָ בַּחֲמֶץ וּתִשָּׁב מֵעַד הַקְצֹרִים וַיִּצְבֹּט-
לָהּ קָלִי וּתֹאכַל וּתִשָּׁבַע וּתְתַר: וּתְקַם לִלְקֹט וַיֵּצֵא בָּעִז אֶת-
נַעֲרָיו לֵאמֹר גַּם בֵּין הָעַמָּרִים תִּלְקֹט וְלֹא תִכְלִימוּהָ: וְגַם שָׁל-
תִּשְׁלוּ לָהּ מִן הַצִּבְתִּים וְעִזֹּבֹתֶם וּלְקָטָהּ וְלֹא תִגְעְרוּ-בָּהּ:
וְתִלְקֹט בַּשָּׂדֶה עַד-הָעֶרֶב וּתַחבֹּט אֶת אֲשֶׁר-לְקָטָה וְהִי
כְּאִיפָה שְׂעָרִים:

(שים לב: קטע II והשאלות בעמוד הבא.)

קטע II: רות, פרק ג', פסוקים ט'-י"ג

ט וַיֹּאמֶר מִי־אַתָּה וַתֹּאמֶר אֲנִי רֹת אִמְתְּךָ וּפִרְשֵׁתְךָ
 י כִנְפֶךָ עַל־אִמְתְּךָ כִּי גָאֵל אֶתָּה: וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אַתָּה לַיהוָה
 בָּתִּי הִיטַבְתָּ חֲסִדְךָ הָאֲחֵרוֹן מִן־הָרִאשׁוֹן לְבִלְתִּי־לָכֶת אַחֲרֵי
 יא הַבְּחוּדִים אֲסִדֶּל וְאֲסֶעֱשִׂיר: וְעַתָּה בָּתִּי אֶל־תִּירָאִי כֹל
 אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי אֶעֱשֶׂה־לָּךְ כִּי יוֹדַעַתְּ כָּל־שְׁעַר עַמִּי כִּי אִשְׁתָּ
 יב חֵיל אַתָּה: וְעַתָּה כִּי אֲמַנֶּסְךָ כִּי אִם גָּאֵל אֲנִי וְגַם יֵשׁ גָּאֵל
 יג קְרֹב מִמֶּנִּי: לֵינִי הַלֵּילָה וְהָיָה בִּבְקָר אֲסִיגְאֶלְךָ טוֹב יִגָּאֵל
 וְאֲסִלֵּא יִחְפֹּץ לְגִאֲלֶךָ וְגִאֲלִיתִיךָ אֲנִי חִי־הָהֵן שְׂכָבִי עִד־
 הַבְּקָר:

3. קרא את קטע I, וענה על שני הסעיפים א-ב שלפניך.
 א. הבסיס לסיפור שבקטע I הוא מצוות "לקט, שכחה ופאה", שהייתה נהוגה בתקופת הקציר. לפי מנהג זה, בעל שדה, הקוצר חיטה או שעורה, חייב להשאיר בשדה עבור העניים והגרים פינה שלא נקצרה וכן את השיבולים שנפלו.
 קרא פסוק ז' ופסוק י"ז, ותאר כיצד הפעולות של רות בשדה של בועז, המפורטות בשני פסוקים אלה, מממשות את המצווה. בסס את דבריך על שני הפסוקים.
 (3 נקודות)

- ב. (1) על פי המסופר בקטע I, בועז מגלה כלפי רות יחס מיוחד המתבטא בדאגה רבה.
 קרא פסוקים ח'-ט' וכן פסוק ט"ו, והבא שתי הוראות של בועז לרות ולנעריה
 (הוראה אחת לרות והוראה אחת לנעריה), המעידות על היחס המיוחד כלפי רות.
 (4 נקודות)
 (2) על פי פסוקים י'-י"ב, מהו הנימוק של בועז ליחס המיוחד שלו כלפי רות? (3 נקודות)

4. קרא את קטע II, וענה על שני הסעיפים א-ב שלפניך.
 א. קרא פסוק ט', ופסוקים י"ב-י"ג.
 (1) לפי פסוק ט', רות מבקשת מבוועז: "ופרשת כנפך על אמתך כי גאל אתה".
 הסבר את בקשתה.
 (2) מהו הקושי שעומד לפני בועז במילוי הבקשה של רות?
 (6 נקודות)

- ב. הסבר, לפי דבריו של בועז בפסוקים י'-י"א, מהי הסיבה שבועז מוכן לשאת באחריות
 למלא את מצוות הגאולה למרות הקושי הניצב לפניו. (4 נקודות)

אם בחרת בספר משלי ומסכת אבות, ענה על שתי השאלות 5-6.

II. ספר משלי ומסכת אבות

ענה על שתי השאלות 5-6 (לכל שאלה — 10 נקודות).

5. ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. קרא את המשל שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

משלי, פרק י', פסוק א'

א בֵּן חָכָם יִשְׁמַח־אָב וּבֶן פְּסִיל תִּוְּגַת אִמּוֹ:

הסבר את התקבולת הניגודית שבפסוק זה. (5 נקודות)

ב. קרא את המשלים שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

משלי, פרק ל', פסוקים כ"ד-כ"ח

כד אֲרַבְעָה הֵם קִטְנֵי־אָרֶץ וְהִמָּה חֲכָמִים מִחֲכָמִים: הַנְּמָלִים עִם

כו לֹא־עֹז וַיְכִינוּ בְּקִיץ לַחֲמָם: שְׁפָנִים עִם לֹא־עָצוּם וַיִּשְׁיִמוּ

כז בַּסֵּלַע בֵּיתָם: מֶלֶךְ אֵין לְאַרְבֶּה וַיֵּצֵא חֵצֶץ בָּלוּ: שְׂמָמִית

בִּידָיִם תִּתַּפֵּשׂ וְהִיא בְּהִיכָלִי מֶלֶךְ:

בפסוקים אלה הכותב משתמש בניסוח על דרך השלילה והניגוד כדי להמשיל את משליו.

בחר באחד מן המשלים, הסבר את הניגוד במשל שבחרת, ואת התרומה של ניגוד זה להבנת הנמשל. (5 נקודות)

6. ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. במשנה I שלפניך שלוש עצות.
קרא אותן, וענה על השאלה שאחריהן.

משנה I (משנה ט"ו)

שְׁמַאי אוֹמֵר:

- (1) עֲשֵׂה תוֹרַתְךָ קֶבֶעַ,
- (2) אֲמֹר מַעַט וְעֲשֵׂה הַרְבֵּה,
- (3) וְהָיוּ מְקַבְּלִים אֶת כָּל הָאָדָם בְּסֶבֶר פָּנִים יְפוֹת.

פֶּרֶשׁ כל אחת משלוש העצות (1)-(3) שבמשנה זו, והסבר את החשיבות של עצות
(2)-(3) מבחינה חברתית. (5 נקודות)

ב. קרא את משנה II שלפניך, וענה על השאלה שאחריה.

משנה II (משנה ז')

נְתַאי הָאֶרְבֵּלִי אוֹמֵר:

הִרְחַק מִשְׁכַּן רַע,
וְאַל תִּתְחַבֵּר לְרָשָׁע,
וְאַל תִּתְיַאֵשׁ מִן הַפְּרָעוֹת.

בסוף המשנה נאמר: וְאַל תִּתְיַאֵשׁ מִן הַפְּרָעוֹת.
פֶּרֶשׁ את המשפט, והסבר כיצד בא לידי ביטוי במשפט זה אחד מעקרונות היסוד של
האמונה באל — עקרון השכר והעונש. (5 נקודות)

פרק שני — פרוזה: סיפורת אַן רומאן (40 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 7-10.

תוכל לענות על שאלה מתחום הסיפורת (שאלות 7-9) או על השאלה הקשורה לרומאן (שאלה 10).

סיפורת (40 נקודות)

אם בחרת באחת מן השאלות 7-9, ענה על שני הסעיפים א-ב בשאלה שבחרת.

7. משחק עם מפתח / אידה פינק

קרא את הקטעים IV-I שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם (לכל סעיף — 20 נקודות).

קטע I הגבר עישן סיגריה, עיניו היו אדומות, והוא מְצַמֵּץ בְּהֵן בצורה מְשַׁעֲשַׁעַת. הוא התחיל לְמַצְמֵץ בעיניו מאז בְּרִיחַתם הבהולה מהדירה השנייה.

קטע II השעה כבר הייתה מאוחרת, עשר. היום תם מזמן ואפשר היה ללכת לישון, אבל לפני כן היה עליהם למלא את חובת המשחק [...]
ואף על פי שהגבר השתדל מאוד — תנועותיו היו זריזות, וגופו גמיש — הרי הקשיים היו דווקא אֵתו, לא עם הילד.

קטע III הילד לא הסיר את מבטו ממנו.
"תגיד לו משהו", אמרה האישה בלחש.
"מצוין, עשית את זה מצוין, קטנצ'יק שלי", אמר בנימה מכנית.

קטע IV "ואבא?"
הילד שתק.
"ואבא?" צעק הגבר בחרדה.
הילד החוויר.
[...] "מת", ענה הילד והשליך עצמו אל אביו העומד בסמוך ומצמץ בעיניו בצורה מצחיקה, אבל מזמן היה גם הוא עצמו בְּגֶדֶר מת בשביל כל אותם שיצלצלו באמת.

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

א. בקטעים II-I שקראת אב המשפחה עומד מול איום של ממש על חייו: מוות קרוב וכמעט ודאי צפוי לו מידי חיילים נאצים.

מהו האירוע המתואר בקטעים II-I? הסבר מה אפשר ללמוד מקטעים אלה על המצב הנפשי של האב. בהסברך כתוב על מוטיב העיניים, והסבר את המשמעות הסמלית של מצמוץ עיני האב.

ב. לשם של הסיפור, "משחק עם מפתח", יש משמעות סמלית.

מה הן שתי המשמעויות של המילה "משחק" בסיפור?

הסבר כיצד המשמעויות שציננת מחזקות את האווירה הקשה בסיפור.

8. כריתה / סביון ליברכט

קרא את הקטעים IV-I שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם (לכל סעיף – 20 נקודות).

קטע I כאשר חלצה הניה את המספריים החדים מתוך נֶדֶן הפלסטיק הירוק שעוף מבותר מסורטט עליו, החלו עיניה מזדגגות, וכאשר שלחה ידה אל ראש נכדתה [...] כבר היו כל פניה מסכה.

קטע II כך עבדה כאחוזת תזזית, ועיניה קפואות.

קטע III "איך יכולת לעשות לה את זה, תסבירי לי, איך?"
"אבל צביקה, יש לה כינים!" עיניה צמחו בתוך פניה כשני חישוקים שחורים. "מה זה חשוב שְׂעָר יפה או לא יפה אם יש לה כינים?"

קטע IV הניה הביטה בנכדתה כמו ראתה אותה לראשונה: גזיזי הֶשָּׁעַר הקצוץ, והראש שהוקטן פתאום, והעורף הרך כְּבֶשֶׁר עוף מרוט.
[...] החלה הניה בוכה לפתע, וקול בכי מוזר יצא ממנה, כמו מתוך גרונם של אנשים שנולדו חסרים את כישרון הבכי ולמדו לחקותו, למראית עין לצמצם את המרחק הפתוח בינם לבין בני האדם.

א. בקטעים IV-I שקראת מתוארת הניה, הסבתא ששרדה לאחר השואה. מהו האירוע המתואר בקטעים II-I שקראת? הסבר מה אפשר ללמוד מארבעת הקטעים על המצב הנפשי של הניה.
בתשובתך כתוב על מוטיב העיניים. הדגם אותו מאחד הקטעים (IV-I), והסבר את תרומתו להבנת המצב הנפשי של הניה.

ב. שם הסיפור הוא "כריתה".

- (1) הסבר את המשמעויות השונות של המילה "כריתה" בהקשר של הסיפור. (10 נקודות)
- (2) על פי הסיפור, מה אפשר ללמוד על השפעות השואה על דור הניצולים ועל הדור השני והשלישי לשואה? (10 נקודות)

9. נמוך, קרוב לרצפה / יהודית הנדל

קרא את הקטעים I-IV שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם (לכל סעיף – 20 נקודות).

I קטע
אחרי שלושים שנה, אותו ערב, כשישבתי לידו, פניו היו מכורכמים,
והוא כל הזמן בכה.
[...] עיניו הכחולות, הצלולות, היו קפואות, והוא כל הזמן בכה.
"אני לא יודע מה לעשות", אמר.

II קטע
עיניו בהקו עכשיו, לא נעות, שתי אבנים כחולות.

III קטע
פניו עדיין היו אפורים, בצבע עץ, ורק העיניים דלקו.

IV קטע
אחרי חודשים אחדים שמעתי אותו עולה במדרגות העץ מתנשף
חזק. הוא היה חיוור מאוד כשנכנס.
"הלכתי לְשָׂאוֹל", אמר.
שאלתי "מה?"
עיניו הביטו בי יבשות, כבויות.

א. (1) בסוף קטע I הזקן אומר: "אני לא יודע מה לעשות".

הסבר את התלבטותו של הזקן. מהי ההחלטה של הזקן לפי סוף הסיפור?
(10 נקודות)

(2) על פי קטעים I-II, תאר את המצב הנפשי של הזקן במהלך ההתלבטות שלו. בתשובתך
כתוב על מוטיב העיניים, והדגם אותו מן הקטעים שקראת. (10 נקודות)

ב. לְשֵׁם של הסיפור יש משמעות סמלית.

מהי המשמעות הסמלית של שם הסיפור? מה אפשר ללמוד ממשמעות שם הסיפור על
היחס של האב ובתו לאם?

רומאן (40 נקודות)

שים לב: תוכל לענות על שאלה 10 במקום על שאלות 7-9.

ענה על שאלה 10 (40 נקודות).

ענה על שאלה זו על פי אחד מהרומאנים האלה:

מישהו לרוץ אתו / דוד גרוסמן

עץ השיזף / ג'רייס טנוס

חוצות זתוניא / עודה בשאראת

10. כל אחד משלושת הרומאנים הוא "רומאן רַאליסטי". רומאן רַאליסטי מתאר בפירוט עולם ממשי.

אפשר למצוא בו את הרכיבים האלה:

- עלילה המורכבת מאירועים שהיו יכולים להתרחש במציאות.
- אין נסים ואין התרחשויות על-טבעיות.
- לדמויות יש תכונות אנושיות וחולשות אנושיות, כמו בחיים.
- פרטי הרקע מעוגנים במקומות הקיימים במציאות או היו יכולים להתקיים במציאות וכן בזמנים ריאליים.

בחר בשניים מן הרכיבים האלה, והסבר במה הרכיבים שבחרת באים לידי ביטוי ברומאן הרַאליסטי שלמדת. הדגם את דברך.

פרק שלישי – שירה (40 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 11-13.

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו (לכל סעיף – 20 נקודות).

פְּתַב סְתִיו / ר' שלמה אבן-גבירול

- בית 1 פְּתַב סְתִיו בְּדִיו מְטָרִיו וּבְרִיכָיו
וּבְעֵט בְּרָקִיו הַמְאִירִים וְכַף עָבִיו
- בית 2 מְקַתֵּב עָלַי גֵּן מִתְכַּלֵּת וְאַרְגָּמָן
לֹא נִתְּכָנוּ כָּהֵם לְחוֹשֵׁב בְּמַחְשָׁבִיו.
- בית 3 לָכֵן, בָּעֵת חֲמֻדָּה אֲדַמָּה פָּנֵי שָׁחַק,
רָקְמָה עָלַי בְּדֵי עָרוּגוֹת פְּכוּכָבִיו.

א. (1) לפניך שתי שורות מן השיר:

שורה 1 בבית 2: מְקַתֵּב עָלַי גֵּן מִתְכַּלֵּת וְאַרְגָּמָן

שורה 2 בבית 3: רָקְמָה עָלַי בְּדֵי עָרוּגוֹת פְּכוּכָבִיו

מה מאפיין את הכתיבה בשורה 1 בבית 2, ומה מאפיין את הרקמה בשורה 2 בבית 3?
(10 נקודות)

(2) לָמָּה מדוּמָּה מערכת היחסים בין האדמה לשמים?
הסבר והדגם את דבריך לפי הבית השלישי בשיר.
(10 נקודות)

ב. (1) צימוד הוא אחד מקישוטי השיר המאפיינים את שירת ימי הביניים.
הבא מן השיר דוגמה אחת לצימוד, והסבר את משמעותו של הצימוד בשיר.
(10 נקודות)

(2) מן הבית הראשון בחר במטפורה אחת, והסבר אותה. (10 נקודות)

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו (לכל סעיף – 20 נקודות).

כְּתִיבַתָּךְ מֵהַדָּרַת / ר' שמואל הנגיד

כְּתִיבַתָּךְ מֵהַדָּרַת / כְּבָרְקַת מְסֻדָּרַת,
וְטוֹרִיָּה מִיִּשְׂרָאֵל / כְּמוֹ רִקְמָה בְּאַדְרָת,
וְנִחְמָדִים לְעֵינַיִם / כְּמוֹ פָּגִי מְבֻכָּרַת,
וְרִיחָמוֹ כְּרִיחַ מוֹר / עָלֶי כֻּלָּה מְקֻטָּרַת.
כְּתֹב וּקְרָא וְשִׂים לְבָבְךָ / לְדַת אַרְוֶן וְכַפָּרַת, בית 5
וְאִם תּוֹסִיף — לֶךְ אוֹסִיף / מִחִיר הַרְבֵּה וּמִשְׁכָּרַת.
יְהוֹסֵף, אִם כְּתִבְתָּמוֹ / בְּעֵט בְּרָזֶל בְּאַגְרַת —
מִכְתָּב אֶת וְחֲרוּת עַל / כְּבֹדִי, לֹא בִיתָרַת,
וְלֶךְ אֶהְיֶה לְקִיר לְבִי / וּמִוֶּרְשֵׁי מִחְבָּרַת
וְתוֹכַחְתִּי מִגְלָה לְךָ / וְאַהֲבַתִּי מְסֻתָּרַת. בית 10

א. (1) לפי בתים 1-4, הצג ארבעה דברי שבח על הכתיבה ועל כתב היד של הבן, והסבר אותם.

(10 נקודות)

(2) בבית 6 נאמר: וְאִם תּוֹסִיף — לֶךְ אוֹסִיף / מִחִיר הַרְבֵּה וּמִשְׁכָּרַת.

איזו שיטת חינוך שהאב משתמש בה באה לידי ביטוי בבית זה?

הסבר את דבריך.

(10 נקודות)

ב. (1) קרא בתים 8-9, והסבר את המטפורות של ה"לב" וה"כבד". (10 נקודות)

(2) הסבר כיצד המטפורות שהסברת בסעיף (1) מעצימות את תפארת החתימה

(בית 10) בשיר. (10 נקודות)

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו (לכל סעיף – 20 נקודות).

התקבצו, כי הזמן תמים / ר' שמואל הנגיד

בית 1	התקבצו, כי הזמן תמים / עתה פקו לילות פקו ימים,
בית 2	וראו פני ארץ אשר לבשה / סויתי בנות מלך מרקמים,
בית 3	ושותו דמי ענב עלי ורד / צציו כשני או כמו דמים,
בית 4	וראו פני עלי אשר צמחו / יחדו מחברים ומתאימים —
בית 5	כפני יפת תאר מבשמים / דבקו אלי פנים מאדמים.

א. (1) הבית הראשון בשיר פותח בפנייה.

אל מי המשורר פונה בשיר זה, ומהי בקשתו? (5 נקודות)

(2) שיר זה מתבסס על הרמוניה וסימטריה.

הבא מן השיר שתי דוגמאות לסימטריה, והסבר אותן.

כתוב מהו הקשר בין הדוגמאות שהבאת ובין הבקשה של המשורר.

(15 נקודות)

ב. בשיר זה מעורבים חושים.

הדגם את השימוש בשלושה חושים, והסבר את התרומה שלהם לעיצוב האווירה בשיר.

בהצלחה!